TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. rugsėjo 3 d.*

Byloje C-489/07

dėl *Amtsgericht Lahr* (Vokietija) 2007 m. spalio 26 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2007 m. lapkričio 5 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Pia Messner

prieš

Firma Stefan Krüger,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann (pranešėjas), teisėjai M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits ir J.-J. Kasel,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė K. Sztranc-Sławiczek, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. gruodžio 11 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma ir J. Kemper,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. Rodríguez Cárcamo,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir P. Contreiras,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos V. Kreuschitz, W. Wils ir H. Krämer,

susipažinęs su 2009 m. vasario 18 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL L 144, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 t., 3 sk., p. 319), 6 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp vartotojos P. Messner ir nuotolinę prekybą internetu vykdančios įmonės *Firma Stefan Krüger* (toliau – *Stefan Krüger*) dėl 278 eurų sumos grąžinimo nutraukus nuotolinės prekybos sutartį.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Direktyvos 97/7 keturioliktoje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„kadangi prieš sudarydami sutartį vartotojai iš esmės neturi galimybių pamatyti prekių ir įvertinti teikiamų paslaugų pobūdžio; kadangi, jeigu direktyvoje nenurodyta priešingai, turi būti numatyta teisė atsisakyti sutarties; kadangi, [kad ši teisė būtų ne paprastas formalumas], jeigu teise pasinaudojama, [galimas] sutarties atsisakymo išlaidas padengia sutarties atsisakantys vartotojai, tačiau jos negali viršyti tiesioginių prekių grąžinimo [išlaidų]; kadangi ši sutarties atsisakymo teisė nepažeidžia vartotojų teisių, kurias suteikia nacionaliniai įstatymai, ypač gavus sugadintas prekes ar nekokybiškas paslaugas arba prekes ar paslaugas, neatitinkančias jų aprašymo pasiūlyme; kadangi valstybės narės pačios nustato kitas sutarties atsisakymo teisės įgyvendinimo sąlygas ir tvarką“.

4 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„Sutarties atsisakymo teisė

1) Kiekviena nuotolinės prekybos sutartis numato mažiausiai septynių darbo dienų terminą, per kurį vartotojas gali atsisakyti sutarties, nenurodydamas priežasties, ir jam

nebūtų taikoma nuobauda. Vienintelis vartotojo mokestis, jam atsisakius sutarties, gali būti tiesioginės prekių grąžinimo išlaidos.

<…>

2) Jeigu vartotojas, remdamasis šiuo straipsniu, pasinaudoja sutarties atsisakymo teise, tiekėjas privalo grąžinti vartotojo įmokėtas sumas be jokio papildomo mokesčio. Vienintelis galimas vartotojo mokestis [jam atsisakius sutarties,] yra tiesioginės prekių grąžinimo išlaidos. Sumos turi būti grąžintos kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per 30 dienų.“

5 Aptariamos direktyvos 14 straipsnyje numatyta:

„Minimalios sąlygos

Valstybės narės, siekdamos geriau apsaugoti vartotojus, šios direktyvos taikymo srityje gali įvesti ar toliau taikyti griežtesnes nuostatas, neprieštaraujančias Sutarčiai. <…>“

Nacionalinės teisės aktai

6 Vokietijos Civilinio kodekso (*Bürgerliches Gesetzbuch*, toliau – BGB) 312d straipsnyje „Atsisakymo ir grąžinimo teisė nuotolinės prekybos sutarčių atvejais“ numatyta:

„1. Nuotolinės prekybos sutarties atveju vartotojas turi atsisakymo teisę pagal 355 straipsnį. Vietoj atsisakymo teisės prekių tiekimo sutarčių atveju vartotojui gali būti suteikta grąžinimo teisė pagal 356 straipsnį.

2. Nukrypstant nuo 355 straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio, teisės atsisakyti sutarties terminas nepradedamas skaičiuoti, kol bus įvykdyta informavimo pareiga pagal 312c straipsnio 2 dalį, prekių tiekimo atveju – ne anksčiau kaip jų pristatymo gavėjui dieną, pasikartojančio tos pačios rūšies prekių tiekimo atveju – ne anksčiau kaip pirmos dalinės siuntos gavimo dieną, o paslaugų atveju – ne anksčiau kaip sutarties sudarymo dieną.“

7 BGB 355 straipsnyje „Atsisakymo teisė vartojimo sutarčių atveju“ nustatyta:

„1. Jeigu vartotojui įstatymu suteikiama teisė atsisakyti sutarties pagal šią nuostatą, su sutarties sudarymu susijęs valios išreiškimas jo nebesaisto, jeigu jis atsisakė sutarties per nustatytą terminą. Sutarties atsisakymas neturi būti pagrindžiamas ir išreiškiamas verslininkui žodžiu arba raštu, arba grąžinant daiktą per dvi savaites; terminas laikomas nepraleistu laiku išsiuntus daiktą.

2. Terminas prasideda, kai vartotojui pateikiamas aiškus pranešimas apie jo teisę atsisakyti sutarties, kuriuo, atsižvelgiant į panaudotas komunikacijos priemones, jam žodžiu arba raštu paaiškinamos jo teisės ir kuriame taip pat pateikiami asmens, kuriam turi būti pranešta apie atsisakymą, pavadinimas ir adresas bei nuoroda į termino pradžią bei 1 dalies antrojo sakinio nuostatą. Jeigu pranešimas pateikiamas sudarius sutartį, nukrypstant nuo 1 dalies antrojo sakinio, terminas pratęsiamas iki vieno mėnesio. Jeigu sutartis turi būti sudaryta raštu, terminas prasideda ne anksčiau kaip vartotojui gavus sutarties dokumentą, vartotojo rašytinį užsakymą arba sutarties arba užsakymo kopiją. Kilus ginčui dėl termino pradžios, įrodinėjimo našta tenka verslininkui.

3. Teisė atsisakyti sutarties išnyksta praėjus šešiems mėnesiams po sutarties sudarymo. Prekių tiekimo atveju terminas prasideda ne anksčiau kaip jų pristatymo gavėjui dieną. Nukrypstant nuo pirmojo sakinio, teisė atsisakyti sutarties neišnyksta, jeigu vartotojui nebuvo tinkamai pranešta apie jo teisę atsisakyti sutarties, o nuotolinės finansinių paslaugų prekybos sutarčių atveju taip pat, jeigu verslininkas tinkamai neįvykdė savo informavimo pareigų pagal 312 c straipsnio 2 dalies 1 punktą.“

8 BGB 357 straipsnyje „Atsisakymo ir grąžinimo teisinės pasekmės“ numatyta:

„1. Jeigu nenustatyta kitaip, atsisakymo ir grąžinimo teisėms atitinkamai taikomos nuostatos dėl įstatyme numatytos teisės atsisakyti sandorio. 286 straipsnio 3 dalis atitinkamai taikoma pareigai grąžinti mokėjimus pagal šią nuostatą; ten numatytas terminas prasideda vartotojui pareiškus apie sutarties atsisakymą arba daikto grąžinimą. Šiuo atveju terminas vartotojo grąžinimo pareigos atžvilgiu prasideda padarius pareiškimą, o verslininko grąžinimo pareigos atveju – gavus pareiškimą.

3. Nukrypstant nuo 346 straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio 3 punkto, vartotojas turi sumokėti kompensaciją už pablogėjimą dėl daikto panaudojimo pagal paskirtį, jei ne vėliau kaip sudarant sutartį jam žodžiu arba raštu buvo pranešta apie šią teisinę pasekmę ir galimybę jos išvengti. Tai netaikoma, jeigu pablogėjimas susijęs vien su daikto patikrinimu. 346 straipsnio 3 dalies pirmojo sakinio 3 punktas netaikomas, jeigu vartotojui buvo tinkamai pranešta apie jo teisę atsisakyti sutarties arba jis apie tai sužinojo kitaip.

4. Kitos reikalavimo teisės neatsiranda.“

9 BGB 346 straipsnio „Sutarties atsisakymo pasekmės“ 1–3 dalyse numatyta:

„1. Jei viena sutarties šalis remiasi sutarties ar įstatymo nuostata dėl sutarties atsisakymo, atsisakius sutarties turi būti grąžinta tai, kas suteikta, ir faktiškai gauta nauda.

2. Vietoj grąžinimo skolininkas privalo sumokėti kompensaciją, jeigu:

1) grąžinimas neįmanomas dėl to, kas įsigyta, pobūdžio;

2) jis daiktą sudėvėjo, perleido, suvaržė, perdirbo ar pertvarkė;

3) gauto daikto būklė pablogėjo arba daiktas dingo, nepaisant jo susidėvėjimo dėl įprasto naudojimo.

Jei sutartyje numatyta priešpriešinė paslauga, į ją turi būti atsižvelgta apskaičiuojant kompensaciją; jei kompensacija mokėtina už naudą, gautą iš paskolos, gali būti pateikti įrodymai, jog naudos vertė buvo mažesnė.

3. Pareigos kompensuoti nėra:

1) jei trūkumas, kuriuo grindžiamas sutarties atsisakymas, atsirado tik daiktą perdirbant ar pertvarkant;

2) jei ir tiek, kiek kreditorius atsakingas už daikto būklės pablogėjimą ar dingimą, arba jeigu žala būtų atsiradusi ir daiktui esant jo žinioje;

3) įstatyme numatytos teisės atsisakyti sutarties atveju, jei daikto būklė pablogėjo ar daiktas dingo, kai jį turėjo teisių turėtojas, nors šis elgėsi taip pat rūpestingai, kaip ir tvarkydamas savo reikalus.

Papildomas praturtėjimas turi būti grąžintas.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

10 2005 m. gruodžio 2 d. P. Messner už 278 eurus internetu nusipirko iš *Stefan Krüger* naudotą nešiojamąjį kompiuterį.

11 *Stefan Krüger* šio pirkimo metu internete buvo įdėjusi Bendrąsias pardavimo sąlygas, kuriose, be kita ko, nurodyta, kad pirkėjas turi atlyginti pablogėjimo, atsiradusio naudojant prekę pagal paskirtį, vertę.

12 2006 m. rugpjūtį atsirado kompiuterio ekrano defektas. 2006 m. rugpjūčio 4 d. P. Messner pranešė apie tai *Stefan Krüger*. Ši atsisakė nemokamai pašalinti defektą.

13 2006 m. lapkričio 7 d. P. Messner pareiškė apie pirkimo sutarties atsisakymą ir pasiūlė nusiųsti *Stefan Krüger* nešiojamąjį kompiuterį, šiai grąžinant sumokėtą pirkimo kainą. Sutarties buvo atsisakyta prieš pasibaigiant BGB nustatytam terminui, nes P. Messner nebuvo gavusi šio kodekso nuostatose numatytos informacijos apie teisę atsisakyti sutarties, dėl kurios būtų pradėtas skaičiuoti sutarties atsisakymo terminas.

14 *Amtsgericht Lahr* P. Messner pareikalavo *Stefan Krüger* sumokėti 278,00 eurus.

15 *Stefan Krüger* dėl ieškinio reikalavimo pateikė prieštaravimą teigdama, kad P. Messner bet kuriuo atveju turi atlyginti naudojimosi nešiojamuoju kompiuteriu apie 8 mėnesius

vertę. Kadangi panašaus nešiojamojo kompiuterio vidutinė rinkos nuomos kaina yra 118,80 euro už tris mėnesius, taigi už P. Messner naudojimosi laikotarpį sudaro 316,80 euro vertės atlyginimas.

16 Šiomis aplinkybėmis *Amtsgericht Lahr* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar <…> Direktyvos 97/7/EB 6 straipsnio 2 dalis kartu su 1 dalies antruoju sakiniu turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia nacionalinę įstatymo nuostatą, nustatančią, jog tuo atveju, kai vartotojas per nustatytą terminą atsisako sutarties, pardavėjas gali reikalauti atlyginti vertę, gautą naudojant patiektą vartojimo prekę?“

Dėl prejudicinio klausimo

17 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antrojo sakinio ir antros dalies nuostatos turi būti aiškinamos kaip draudžiančios nacionalinės teisės aktuose numatyti tiekėjo galimybę reikalauti iš vartotojo kompensacijos už nuotolinės prekybos sutartimi įgytos prekės naudojimą tuo atveju, kai pastarasis laiku pasinaudojo teise atsisakyti sutarties.

18 Remiantis Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antruoju sakiniu, vienintelis galimas vartotojo mokestis, jam atsisakius sutarties, yra tiesioginės prekių grąžinimo išlaidos.

19 Šiuo atžvilgiu iš Direktyvos 97/7 keturioliktos konstatuojamosios dalies matyti, jog šiuo draudimu nustatyti vartotojui kitokias nei tiesiogiai su prekių grąžinimu susijusias išlaidas siekiama užtikrinti, kad šios direktyvos garantuojama teisė atsisakyti sutarties „būtų ne paprastas formalumas“. Pavyzdžiui, vartotojas galėtų būti atgrasytas nuo pasinaudojimo šia teise, jeigu ji būtų susijusi su neigiamomis finansinėmis pasekmėmis.

20 Be to, iš tos pačios konstatuojamosios dalies išplaukia, kad teisė atsisakyti sutarties skirta apsaugoti vartotojus esant ypatingai nuotolinės prekybos situacijai, kai jie „prieš sudarydami sutartį <…> iš esmės neturi galimybių pamatyti prekių ir įvertinti teikiamų paslaugų pobūdžio“. Taigi teise atsisakyti sutarties siekiama kompensuoti neigiamas pasekmes, kurios atsiranda vartotojui iš nuotolinės prekybos sutarties, suteikiant jam tinkamą apmąstymo laikotarpį, per kurį jis turi galimybę patikrinti ir išbandyti įsigytą prekę.

21 Todėl Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antrajame sakinyje ir 2 dalyje nustatytą draudimą reikia aiškinti atsižvelgiant į šiuos tikslus.

22 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad bendros nuostatos dėl kompensacijos už nuotolinės prekybos sutartimi įgytos prekės naudojimą įtvirtinimas neatitinka minėtų tikslų.

23 Kaip savo išvados 74 punkte pabrėžė generalinė advokatė, tuo atveju, jeigu vartotojas turėtų mokėti tokią vienkartinę kompensaciją vien dėl aplinkybės, jog turėjo galimybę naudotis nuotolinės prekybos sutartimi įgytą preke tuo metu, kai ją turėjo, jis galėtų pasinaudoti teise atsisakyti sutarties tik sumokėjęs tokią kompensaciją. Tokia pasekmė aiškiai prieštarautų Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antrojo sakinio ir 2 dalies tekstui ir tikslui bei, be kita ko, atimtų iš vartotojo galimybę laisvai ir be jokio spaudimo išnaudoti apmąstymo laikotarpį, kurį jam suteikia ši direktyva.

24 Be to, jeigu vartotojui būtų nustatyta pareiga mokėti kompensaciją paprasčiausia dėl to, kad jis patikrino ir išbandė nuotolinės prekybos sutartimi įgytą prekę, kiltų klausimas dėl teisės atsisakyti sutarties funkcionalumo ir veiksmingumo. Kadangi teise atsisakyti sutarties vartotojui kaip tik siekiama suteikti tokią galimybę patikrinti ir išbandyti prekę, aplinkybė, kad ji buvo išnaudota, neturi reikšti, jog vartotojas gali pasinaudoti šia atsisakymo teise vien sumokėjęs kompensaciją.

25 Tačiau, nors Direktyva 97/7 skirta apsaugoti vartotoją esant ypatingai nuotolinės prekybos sutarties situacijai, ji neturi tikslo suteikti jam teisių, kurios viršytų tai, kas būtina siekiant suteikti galimybę tinkamai pasinaudoti savo teise atsisakyti sutarties.

26 Todėl Direktyvos 97/7 tikslai ir, be kita ko, jos 6 straipsnio 1 dalies antrajame sakinyje ir 2 dalyje nustatytas draudimas iš principo neužkerta kelio tam, kad valstybė narė įpareigotų vartotoją sumokėti sąžiningai apskaičiuojamą kompensaciją, jeigu jis pasinaudotų nuotolinės prekybos sutartimi įgyta preke tokiu būdu, kuris neatitiktų civilinės teisės principų, kaip antai sąžiningumas arba praturtėjimas be pagrindo.

27 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad iš Direktyvos 97/7 keturioliktosios konstatuojamosios dalies paskutinio sakinio matyti, jog valstybės narės turi pačios nustatyti kitas sutarties atsisakymo teisės įgyvendinimo sąlygas ir tvarką. Tačiau šia kompetencija turi būti naudojamasi paisant šios direktyvos tikslų ir, be kita ko, neturi būti pakenkta teisės atsisakyti sutarties funkcionalumui ir veiksmingumui. Taip, pavyzdžiui, atsitiktų, jeigu tokios, kaip minėta ankstesniame punkte, kompensacijos dydis pasirodytų esąs neproporcingas nagrinėjamos prekės pirkimo kainai arba jeigu nacionalinės teisės nuostatose vartotojui būtų nustatyta pareiga įrodyti, kad jis nenaudojo šios prekės per teisės atsisakyti sutarties terminą tokiu būdu, kuris viršytų tai, kas būtų reikalinga siekiant suteikti jam galimybę veiksmingai pasinaudoti teise atsisakyti sutarties.

28 Taigi nacionalinis teismas savo nagrinėjamą bylą turėtų spręsti atsižvelgdamas į šiuos principus, tinkamai paisydamas visų šios bylos ypatumų ir, be kita ko, atitinkamos prekės pobūdžio bei laikotarpio, per kurį, tiekėjui neįvykdžius savo informavimo pareigos, vartotojas pasinaudojo teise atsisakyti sutarties.

29 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 97/7 6 straipsnio 1 dalies antrojo sakinio ir 2 dalies nuostatos turi būti aiškinamos kaip draudžiančios nacionaliniame reglamentavime bendrai numatyti pardavėjo galimybę reikalauti iš vartotojo kompensacijos už nuotolinės prekybos sutartimi įgytos prekės naudojimą, šiam laiku pasinaudojus teise atsisakyti sutarties. Tačiau šios nuostatos nedraudžia nustatyti vartotojui pareigą mokėti kompensaciją už šio daikto naudojimą tuo atveju, jeigu jis būtų pasinaudojęs daiktu tokiu būdu, kuris neatitiktų civilinės teisės principų, kaip antai sąžiningumas arba praturtėjimas be pagrindo, su sąlyga, kad nebūtų pakenkta minėtos direktyvos tikslui ir visų pirma teisės atsisakyti sutarties funkcionalumui ir veiksmingumui, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis, 6 straipsnio 1 dalies antrojo sakinio ir 2 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionaliniame reglamentavime bendrai numatyti pardavėjo galimybę reikalauti iš vartotojo kompensacijos už nuotolinės prekybos sutartimi įgytos prekės naudojimą, šiam laiku pasinaudojus teise atsisakyti sutarties.

Tačiau šios nuostatos nedraudžia nustatyti vartotojui pareigą mokėti kompensaciją už šio daikto naudojimą tuo atveju, jeigu jis būtų pasinaudojęs daiktu tokiu būdu, kuris neatitiktų civilinės teisės principų, kaip antai sąžiningumas arba praturtėjimas be pagrindo, su sąlyga, kad nebūtų pakenkta minėtos direktyvos tikslui ir visų pirma teisės atsisakyti sutarties funkcionalumui ir veiksmingumui, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas.

Parašai.